

Asia: VN/1364/2021

## **Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi**

### Lausunnonantajan lausunto

#### **Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista yleisesti?**

Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi 2022-2030 laajentaa nimensä mukaisesti valtioneuvoston 20.3.2014 hyväksymän Kulttuuriympäristöstrategian linjauksia ja tavoitteita. Esityksessä tuodaan aikaisempaa laajemmin esille kulttuuriperintökäsitteen monialaisuus, kansalliset ja globaalit trendit ja uhat sekä eri väestöryhmien oikeudet ja identiteetti omaan kulttuuriperintöönsä. Esityksessä on myös kattavasti kuvattu eri sitoumukset ja sopimukset, jotka koskevat kulttuuriperinnön huomioimista kansallisessa päätöksenteossa. Tämä ehdotuksen laaja-alaisuus on käsitteen ymmärtämisen kannalta tärkeää, mutta samalla se heikentää kulttuuriperinnön eri osa-alueiden ongelmien ja kehittämistavoitteiden tunnistamista ja kehittämistä. Strategian terävöittämisen kannalta olisi myös ollut hyvä analysoida, kuinka "Kulttuuriympäristöstrategia 2014–2020" on onnistunut tavoitteissaan ja mihin siinä esitettyihin toimenpidesuosituksiin tulisi uudella kaudella erityisesti panostaa.

Strategiassa esitetyssä kulttuuriperinnön toimijakentästä 3.1 on unohdettu tai jätetty turhan vähäiseen osaan aluevastuumuseoiden rooli aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön vaalijoina sekä kuntataso, joka pääosin vastaa alueellisen kulttuuriperinnön resursoinnista sekä kulttuuriympäristön huomioimisesta maankäytön osalta kaavoituksen sekä rakennusvalvonnan kautta.

Esityksessä olisi ollut hyvä avata tarkemmin toimenpidesuunnitelmien laadintaprosessia ja eri tahojen osallistumista niihin, koska strategian toimenpidesuosistusten yleispiirteisyys ja kiireellisyysjärjestyksen/hierarkian puuttuminen saattaa vaikeuttaa myöhemmin niiden laadintaa ja toteutusta.

#### **Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista oman toimialanne tai tehtävänne näkökulmasta?**

Strategian lähtökohdat ja tavoitteet palvelevat alueidenkäytön lainsäädännöllisten tavoitteiden saavuttamista, mutta strategian laajuudesta ja yleispiirteisyydestä johtuen esityksessä esilletuodulle toimintasuunnitelmatyölle ei ole annettu riittävästi painoarvoa. Tämä voi oleellisesti heikentää toimintasuunnitelmien vaikuttavuutta niissä esitettyjen toimenpiteiden osalta.

#### **Kommenttinne lukuun 5.1**

Rakennetun kulttuuriperinnön osalta luvun tavoitteet ovat pitkälti jo lainsäädännöllisesti toteutuneet. Tältä osin panostusta tarvitaan lähinnä digitaalisen tietopohjan sen saavutettavuuden sekä vuorovaikutusmahdollisuuksien kehittämiseen.

#### **Kommenttinne lukuun 5.2**

-

#### **Kommenttinne lukuun 5.3**

-

#### **Kommenttinne lukuun 5.4**

Luvussa on tuotu esille kulttuuriperinnön taloudellinen merkitys, sen kestävä hyödyntäminen sekä yleinen vahva näkemys siitä, että valtiovallan tulee tukea erityisesti rakennetun kulttuuriympäristön säilymistä erilaisin tukimuodoin. Esitystä olisi hyvä täydentää näyttämällä, miten kulttuuriympäristön säilyttämiseen osoitetut resurssit ovat kehittyneet/supistuneet viimeisen 20 vuoden aikana.

Luku olisi myös kaivannut tarkempia ehdotuksia erilaisista rahoitusinstrumenteista, joilla kulttuuriperintö ja -ympäristön hoitoa ja säilymistä voitaisiin tulevaisuudessa tukea. Esim. purkulupien sekä muiden ympäristöä muuttavien toimien osalta saattaisi olla perusteltua soveltaa päästökaupan tyylistä menettelyä, jolla tuettaisiin hankkeita jotka tukevat kulttuuriympäristön säilymistä.

#### **Mikä on näkemyksenne strategian yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista?**

Kulttuuriperintöstrategiassa esitetyt tavoitteet ja toimenpiteet sekä kulttuuriperinnön kestävä hyödyntäminen on pitkällä tähtäimellä taloudellisia resursseja vahvistavaa ja monimuotoista yritystoimintaa kehittävää toimintaa, jossa toteutuvat myös muut ekologisesti kestävä kehityksen tavoitteet. Esityksessä on vain pinallisesti tuotu esille kulttuuriperintöä hyödyntävän yritystoiminnan suoraa ja välillistä taloudellista merkitystä kansallisessa ja globaalissa taloudessa.

Yksittäiset kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön osoitettavat pienet resurssit tulisi nähdä laajemmin osana talousrakenteiden monipuolistamista ja vahvistamista ja niitä tulisi merkittävästi lisätä.

Rakennetun ympäristön osalta

## **Mahdolliset muut strategiaehdotusta koskevat huomionne.**

Strategiatyössä olisi hyvä valottaa laajemmin/selkeämmin niitä uhkatekijöitä, joita kulttuuriperinnön unohtaminen ja laiminlyönti aiheuttaa yksilö- ja yhteiskunnallisella tasolla.

## **Strategian valmistumisen jälkeen on tarkoitus laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma. Pidätkö tätä tärkeänä? Jos kyllä, niin miksi?**

Koska strategiassa on käsitelty erittäin laajasti kulttuuriperinnön eri osa-alueita, joiden resurssointi, hallinnollinen toimeenpano ja lainsäädännöllinen pohja sekä vaikuttavuus fyysiseen ympäristöön poikkeavat suuresti toisistaan, on erillisen/ten toimeenpanosuunnitelmien laadinta välttämätöntä. Ympäristön tilan nopeiden muutosten johdosta strategiassa tulisi selkeästi linjata toimeenpanosuunnitelmien hierarkkia ja suhde toisiinsa.

## **Millaisia osallistamisen tapoja haluaisitte toimeenpanosuunnitelman laatimisessa käytettävän?**

Toimeenpanosuunnitelmat on perusteltua laatia strategian mukaista osallistamistapaa käyttäen, mutta ehdotuste laadinnassa tulisi laajemmin huomioida ELY:jen ja aluevastuumuseoiden kaltaiset alueelliset toimijat.

## **Millaisena näkisitte oman tai edustamanne tahon roolin strategian toimeenpanossa?**

Strategian rakennettua kulttuuri- ja luontoympäristöä sekä ekologisia tavoitteita koskeva neuvonta, ohjaus ja valvontavastuu on aluetasolla delegoitu pitkälti ELY-keskusten tehtäväksi, mikä tulee huomioida keskusten taloudellisessa ja henkilöresursoinnissa. Keskuksilla on sijaintiinsa perustuvaa paikallistuntemusta sekä suorat ja toimivat yhteydet alueiden kuntiin, aluevastuumuseoihin, yrityksiin sekä kolmannen sektorin toimijoihin.

Hallasmaa Juhani

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus